

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

BS/56/50/94

WIELKANOC I ŚMIGUS-DYNGUS

KOMUNIKAT Z BADAŃ

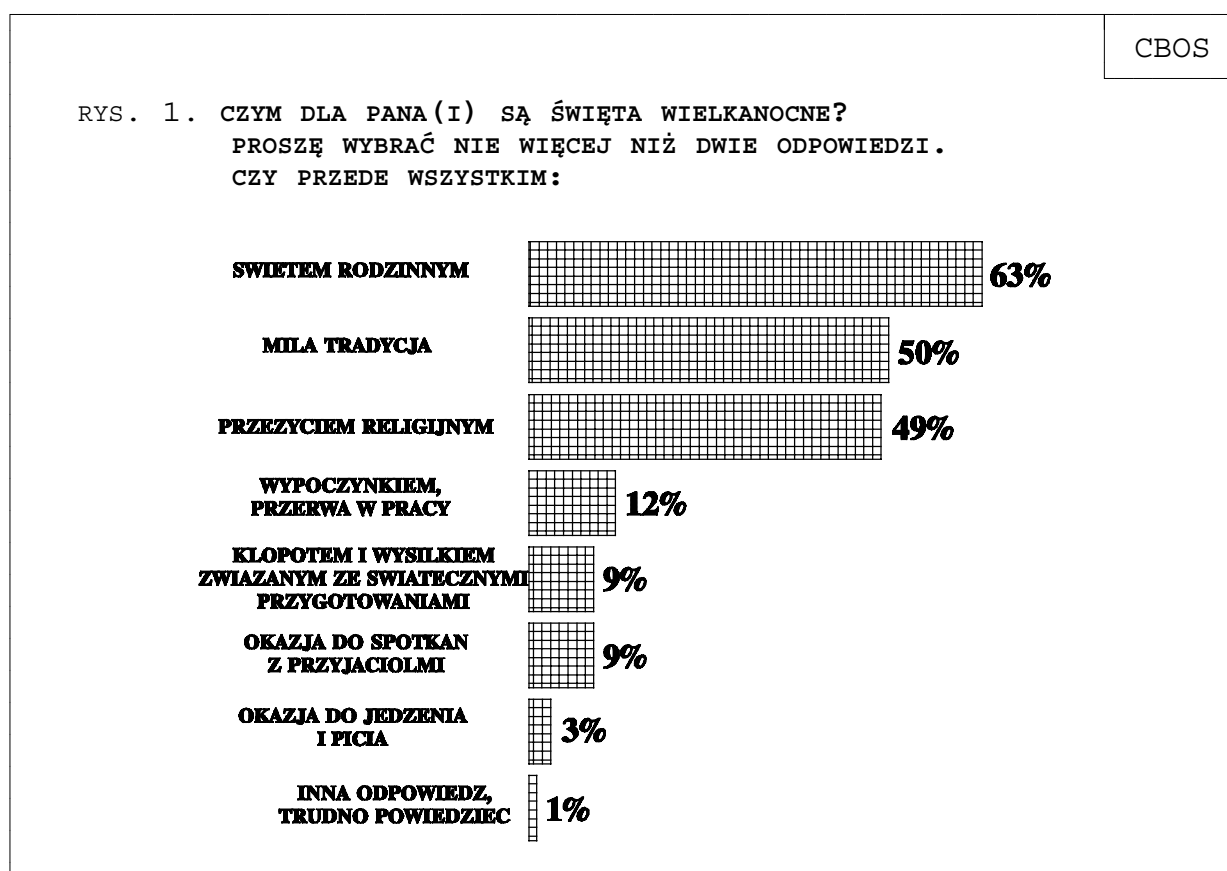
WARSZAWA, MARZEC '94

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W połowie Wielkiego Postu, a trzy tygodnie przed Wielkanocą¹ zapytaliśmy respondentów o ich stosunek do tych świąt i związanej z nimi tradycji lanego poniedziałku.

Czym są dla nas Święta Wielkanocne?

Wielkanoc to dla większości Polaków święta rodzinne, okazja do spędzenia czasu w gronie najbliższych. Połowa respondentów postrzega to święto w kategoriach tradycji kulturowej (zwłaszcza osoby niepraktykujące²).

Wielkanoc jest najważniejszym świętem liturgicznym świata chrześcijańskiego. Jednak tylko połowie badanych święta te wiążą się przede wszystkim z przeżyciami religijnymi.

¹ Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (46) zrealizowano w dniach 10-14 marca '94 na ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności (N=1228).

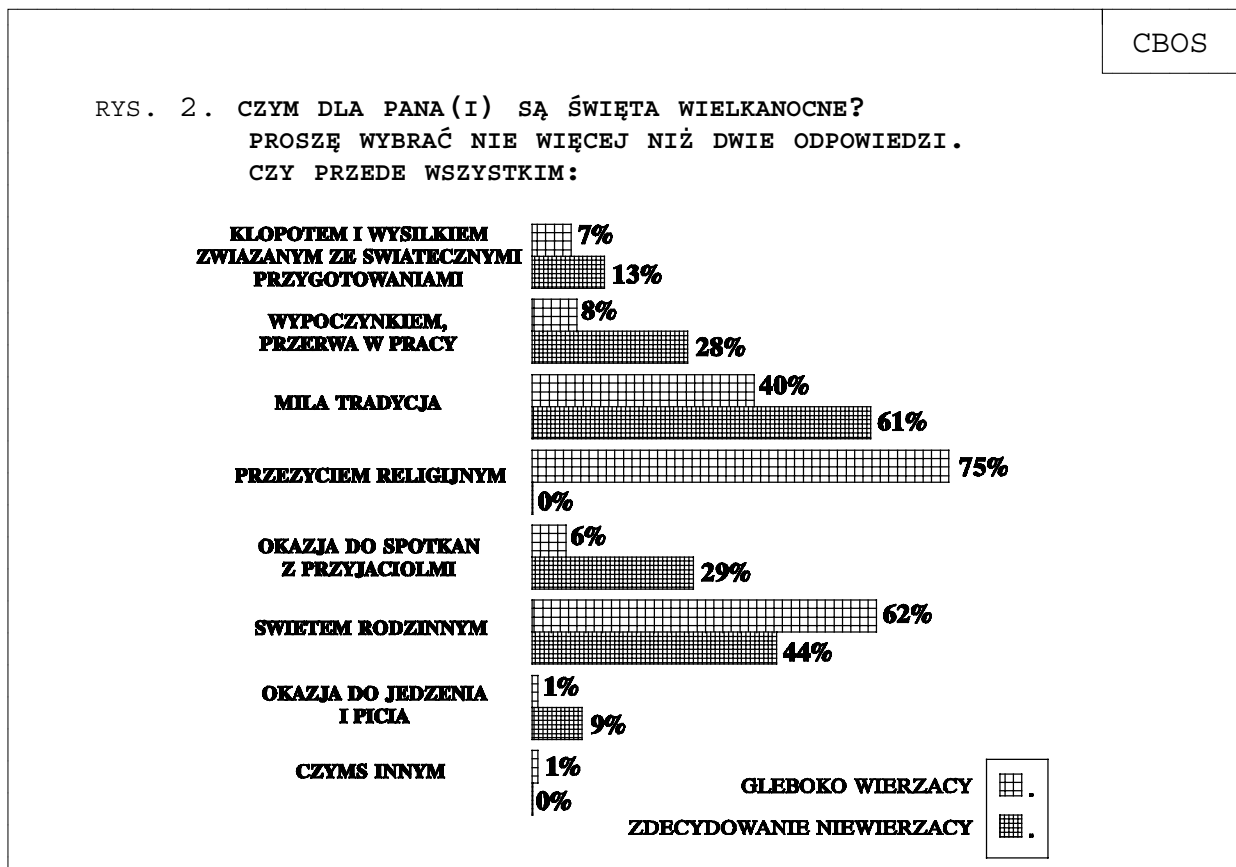
² Zob. tabele aneksowe.

Niewielu osobom, zapewne również dzięki pełnym półkom w sklepach, święta kojarzą się z wysiłkiem i kłopotami przedświątecznych przygotowań. Odpowiedź taką, co zrozumiałe, nieco częściej wskazywały kobiety niż mężczyźni. Święta wiążą się też z kłopotami przede wszystkim osobom będącym w trudnej sytuacji materialnej (mającym niskie dochody i negatywnie oceniającym swoją sytuację ekonomiczną).

Tyle samo ankietowanych traktuje Święta Wielkanocne jako okazję do spotkań towarzyskich, a jeszcze mniej liczni odbierają je wyłącznie w kategoriach hedonistycznych - jako okazję do jedzenia i picia.

Postrzeganie Świąt Wielkanocnych związane jest ze światopoglądem badanych. Dla respondentów określających się - niezależnie od udziału w praktykach religijnych - jako "głęboko wierzący" Wielkanoc to przede wszystkim przeżycie religijne, a następnie święto rodzinne. Dla "raczej wierzących" jest ona przede wszystkim świętem rodzinnym i miłą tradycją. Badani deklarujący się jako "raczej niewierzący" i "zdecydowanie niewierzący" uważają Wielkanoc przede wszystkim za miłą tradycję oraz święto rodzinne.

Zaznacza się też różnica w postrzeganiu Wielkanocy przez osoby deklarujące się jako "raczej wierzące" i "raczej niewierzące".

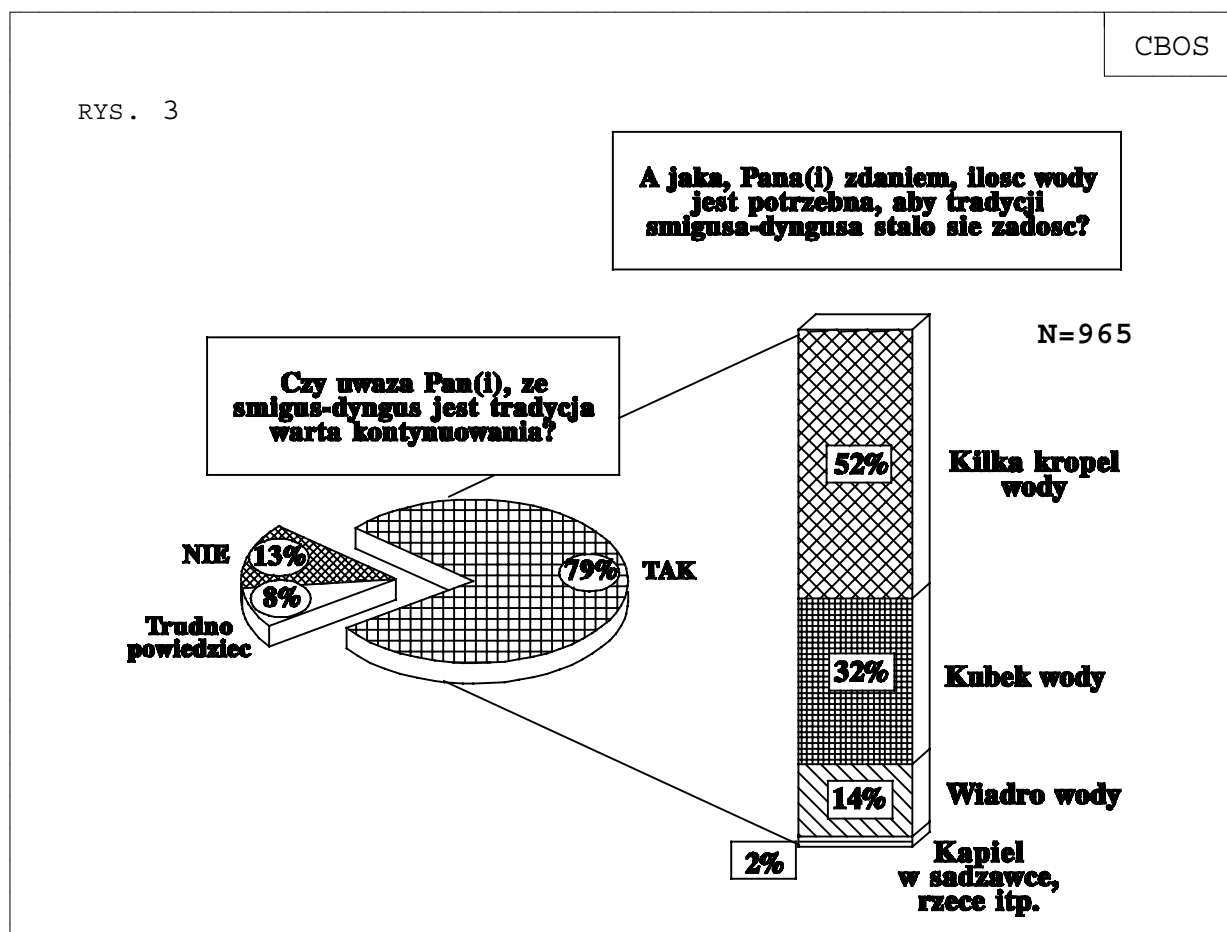

Śmigus-dyngus - za czy przeciw?

W ostatnich latach tradycja lanego poniedziałku zaczęła przechodzić pewną metamorfozę. Z pewnego reliktu wiejskiej obyczajowości, kultywowanego raczej w domach bądź na użytek grup rówieśniczych, przekształciła się - zwłaszcza w dużych miastach - w grę angażującą emocjonalnie, a najczęściej mimo woli, większość Polaków.

Wokół lanego poniedziałku narosło w ostatnich czasach mnóstwo kontrowersji. Mass media - przy braku innych wydarzeń - przedstawiają ten dzień nieomal jak katastrofę, atak żywiołu.

Zapytaliśmy respondentów, czy - w ich opinii - śmigus-dyngus jest tradycją wartą kultywowania. Okazało się, że zdecydowana większość Polaków jest przywiązana do tego obyczaju, a tylko nieliczni wyeliminowaliby go z naszej tradycji.

Tradycji śmigusa-dyngusa najchętniej pozbyliby się ludzie starzy (powyżej 65 roku życia) oraz osoby z wyższym wykształceniem. Największymi zwolennikami tego święta są zaś ludzie młodzi (do 24 roku życia), najbardziej aktywni w polewaniu.

Zwolenników dyngusa najwięcej jest w miejscowościach najmniejszych (wsiach i miasteczkach liczących do 20 tys. mieszkańców) i największych (powyżej 500 tys. mieszkańców). Częściej także aprobują tę tradycję mężczyźni niż kobiety, będące głównie obiektami ataków.

Tradycja lanego poniedziałku - jak wynika z odpowiedzi ankietowanych - jest jednak przez jej zwolenników różnie pojmowana, jeśli chodzi o ilość wody koniecznej do należytego uczczenia tego dnia.

Jedynie nieliczni respondenci wybierali najbardziej drastyczne, ale i najbliższe wiejskiej tradycji formy śmigusa-dyngusa. Potrzebę kąpieli (pławienia) w sadzawce lub rzece badani wskazywali sporadycznie - najczęściej byli to najmłodszy ankietowani i mieszkańcy wsi. Tylko co siódmy z respondentów nie będzie usatysfakcjonowany lanym poniedziałkiem dopóty, dopóki ktoś nie wyleje mu (lub on komuś) na głowę wiadra wody. Znacznej większości pytanym wystarczy kubek wody albo - najczęściej - kilka kropeł. Za czysto symbolicznym traktowaniem tej tradycji opowiadają się najczęściej kobiety, przedstawiciele kadry kierowniczej, inteligencji, prywatnego biznesu, mieszkańcy miast średniej wielkości (od 21 do 500 tys. ludności).

Mieszkańcy wsi zdecydowanie częściej niż mieszkańcy miast wyrażają pogląd, że potrzeba więcej niż kilka kropeł wody, aby należyście uczcić ten dzień.

★

★ ★

Wielkanoc jest dla większości Polaków przede wszystkim świętem rodzinnym. Kontrowersyjna, wydawać by się mogło, tradycja śmigusa-dyngusa znajduje poparcie u większości ankietowanych. Opowiadają się oni jednak przede wszystkim za użyciem symbolicznych ilości wody.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. pilskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. bielsko-podlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czym dla Pana(i) są Święta Wielkanocne? Proszę wybrać nie więcej niż dwie odpowiedzi. 1 - kłopotem i wysiłkiem związanym ze świątecznymi przygotowaniem; 2 - wypoczynkiem, przerwą w pracy; 3 - miłą tradycją; 4 - przeżyciem religijnym; 5 - okazją do spotkań z przyjaciółmi; 6 - świętem rodzinnym; 7 - okazją do jedzenia i picia

	(%)							Liczba osób
	1	2	3	4	5	6	7	
Ogółem	9	12	50	49	9	64	3	1221
Płeć								
Mezczyźni	7	15	50	47	9	64	2	576
Kobiety	11	10	50	52	8	64	2	646
Wiek								
do 24 lat	8	21	50	4	9	54	2	120
25-34	11	16	50	4	1	50	2	200
35-44	11	16	50	4	1	50	2	200
45-54	11	16	50	4	1	50	2	200
55-64	11	16	50	4	1	50	2	200
65 lat i więcej	6	3	49	0	8	68	2	198
Miejsce zamieszkania								
Wies	8	10	4	5	8	66	3	457
Miasto, do 20 tys.	10	10	5	5	1	64	4	444
od 20 do 100 tys.	10	10	5	5	1	64	4	444
501 tys. i więcej mieszk.	14	9	7	9	4	0	4	55
Region								
Północny	11	10	5	3	7	60	4	139
Zachodni	15	10	5	3	9	60	3	139
Środkowo-zachodni	10	14	5	4	9	60	3	139
Środkowy	11	15	5	4	9	60	3	139
Wschodni	11	15	5	4	9	60	3	139
Południowo-wschodni	8	9	5	5	1	60	3	139
Południowo-zachodni	8	17	5	5	1	60	3	139
Wykształcenie								
Podstawowe	9	9	4	5	8	57	3	27
Zasadnicze zawodowe	10	15	5	5	8	56	3	99
Średnie	10	20	8	7	8	56	3	99
Wyższe	10	20	8	11	8	56	3	99
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier. i inteligencja	11	23	4	4	4	67	5	84
Prac. umysł. iiz. szczebla	8	23	4	0	4	71	5	105
Pracownicy fiz. i umysł.	10	22	5	0	4	50	0	158
Robotnicy wykwalifikowani	14	21	5	0	1	50	0	158
Robotnicy niewykwalifik.	4	13	5	0	1	58	0	60
Rolnicy	4	13	5	0	1	58	0	60
Prywatni przedsiębiorcy	2	29	6	5	11	57	4	50
Bierni zawodowo								
renciści i emeryci	7	5	4	2	8	68	0	421
Uczniowie i studenci	14	20	5	5	1	44	0	35
Bezrobotni	13	10	5	5	1	44	0	35
Gospodynie domowe i inni	14	10	6	7	11	52	0	76
Dochody na jedną osobę								
poniżej 750 tys. zł	17	19	4	5	8	61	4	162
750 tys. - 1249 tys.	11	13	4	5	1	60	4	162
1250 tys. - 2249 tys.	9	13	4	5	8	59	4	162
2250 tys. i powyżej	7	16	7	4	8	59	4	162
Ocena własnych war. mater.								
Złe	13	13	4	5	10	62	3	482
Średnie	7	14	5	5	7	59	3	482
Dobre	8	14	5	5	9	59	3	482
Zainteresowanie polityką								
Duże	7	13	5	4	4	71	2	144
Średnie	9	14	4	8	1	60	2	144
Małe lub żadne	10	11	4	4	8	66	2	229
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	5	11	3	7	6	67	1	92
Raz w tygodniu	8	10	4	5	6	64	1	102
Kilka razy w roku	10	14	4	3	1	63	1	111
W ogóle nie uczestniczy	16	25	3	2	1	53	1	111
Identyfikacja religijna								
Głęboko wierzący	7	7	4	7	6	6	1	34
Raczej wierzący	10	14	4	1	6	5	1	62
Raczej niewierzący	10	14	4	1	6	5	1	62
Zdecydowanie niewierzący	13	18	3	0	1	5	1	15
Poglądy polityczne								
Lewica	11	13	5	3	10	66	3	273
Centrum	8	16	5	4	10	66	3	273
Prawica	10	17	5	4	10	66	3	273
Trudno powiedzieć	9	12	4	7	10	62	3	220

Tabela 2. Czy uważa Pan(i), że śmigus-dyngus jest tradycją wartą kontynuowania? (%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	37	42	13	6	2	1226
Płeć						
Mężczyźni	41	40	11	5	2	578
Kobiety	33	43	14	7	2	648
Wiek						
do 24 lat	44	44	15	2	1	122
25-34	44	44	14	2	1	201
35-44	44	44	14	2	1	208
45-54	44	44	14	2	1	208
55 lat i więcej	44	44	14	2	1	208
Miejsce zamieszkania						
Miejsce	44	40	13	4	2	459
od 21 do 20 tys.	44	44	14	2	2	244
od 21 do 100 tys.	44	44	14	2	2	200
101-500 tys.	44	44	14	2	2	208
501 tys. i więcej mieszk.	44	44	14	2	2	184
Region						
Północny	44	41	14	10	0	139
Zachodni	44	41	14	10	0	139
Środkowo-zachodni	44	41	14	10	0	139
Wschodni	44	41	14	10	0	139
Południowo-wschodni	44	41	14	10	0	139
Południowo-zachodni	44	41	14	10	0	139
Wykształcenie						
Podstawowe	44	40	14	10	0	441
Zasadnicze zawodowe	44	41	14	10	0	408
Średnie	44	41	14	10	0	391
Wysze	44	41	14	10	0	386
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	44	41	17	10	1	184
Prac. umysł. niż. szczebia	44	41	17	10	1	184
Pracownicy fiz.-umysł.	44	41	17	10	1	184
Robotnicy wykwalifikowani	44	41	17	10	1	184
Robotnicy niewykwalifik.	44	41	17	10	1	184
Rolnicy	44	41	17	10	1	184
Pracownicy prywatni przedsiębiorcy	44	41	17	10	1	184
Bierni zawodowo						
Rezerwiści i emeryci	44	41	14	7	0	424
Uczniowie i studenci	44	41	14	7	0	424
Bezrobotni	44	41	14	7	0	424
Gospodynie domowe i inni	44	41	14	7	0	424
Dochody na jedną osobę						
Poniżej 750 tys. zł	47	33	10	3	2	163
750-1250 tys.	44	44	14	2	2	208
1250-1750 tys.	44	44	14	2	2	208
1750-2250 tys.	44	44	14	2	2	208
2250 tys. i powyżej	44	44	14	2	2	208
Ocena własnych war. mater.						
Złe	44	41	14	10	0	441
Średnie	44	41	14	10	0	408
Dobre	44	41	14	10	0	391
Zainteresowanie polityką						
Duże	44	43	14	3	0	144
Średnie	44	43	14	3	0	144
Małe lub żadne	44	43	14	3	0	144
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	44	44	22	7	0	293
Raz w tygodniu	44	44	14	2	0	208
Kilka razy w roku	44	44	14	2	0	208
W ogóle nie uczestniczy	44	44	14	2	0	208
Identyfikacja religijna						
Głęboko wierzący	37	35	16	10	0	345
Raczej wierzący	44	44	14	2	0	386
Raczej niewierzący	44	44	14	2	0	386
Zdecydowanie niewierzący	44	44	14	2	0	386
Poglądy polityczne						
Lewica	44	37	17	2	1	275
Centrum	44	44	14	2	1	208
Prawica	44	44	14	2	1	208
Trudno powiedzieć	44	44	14	2	1	208

Tabela 3. Jaka, Pana(i) zdaniem, ilość wody jest potrzebna, aby tradycji śmigusa-dyngusa stało się żadość? 1 - kapiel (piawienie) w sadzawce, rzece itp.; 2 - wiadro wody; 3 - kubek wody, plastikowa butelka; 4 - kilka kropel wody

	(%)				Liczba osób
	1	2	3	4	
Ogółem	2	14	32	53	962
Płeć					
Mężczyźni	3	18	33	49	470
Kobiety	1	10	30	56	492
Wiek					
do 24 lat	4	28	27	41	107
25-34	4	24	31	41	102
35-44	4	19	33	44	106
45-54	4	19	33	44	106
55-64	4	19	33	44	106
65 lat i więcej	0	14	35	51	132
Miejsce zamieszkania					
Wies	4	18	37	41	370
Miasto do 20 tys.	0	100	0	0	1
od 21 do 100 tys.	0	14	33	53	15
101-500 tys.	0	14	33	53	15
501 tys. i więcej mieszk.	0	13	30	57	148
Region					
Północny	3	12	29	56	105
Zachodni	1	16	34	49	95
Środkowozachodni	0	15	34	51	159
Środkowy	0	13	34	53	173
Wschodni	4	16	34	46	133
Południowo-wschodni	4	16	34	46	133
Południowo-zachodni	3	17	30	50	173
Wykształcenie					
Podstawowy	2	13	37	47	338
Zasadnicze zawodowe	3	21	35	41	250
Średnie	1	10	30	57	309
Wyzsze	1	9	27	63	64
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	0	8	27	65	61
Prac. umysł. niż. szczebla	0	9	33	58	73
Pracownicy fiz. - umysł.	0	17	33	50	108
Robotnicy wykwalifikowani	0	17	33	50	108
Robotnicy niewykwalifik.	0	15	34	51	158
Rolnicy	4	15	47	34	67
Prywatni przedsiębiorcy	4	12	25	59	40
Bierni zawodowo					
Rezerwiści i emeryci	0	12	31	56	322
Uczniowie i studenci	0	31	44	25	333
Bezrobotni	0	10	30	60	233
Gospodynie domowe i inni	1	18	28	53	69
Dochody na jedną osobę					
poniżej 750 tys. zł	2	16	33	47	139
750 tys. - 1249 tys.	4	10	33	53	207
1250 tys. - 1749 tys.	0	14	33	53	162
1750 tys. - 2249 tys.	0	14	33	53	162
2250 tys. i powyżej	0	11	27	60	178
Ocena własnych war. mater.					
zła	2	12	31	55	376
Średnie	0	14	31	55	439
Dobre	0	18	34	48	146
Zainteresowanie polityką					
Duże	1	13	30	56	119
Średnie	2	12	34	52	426
Małe lub żadne	2	16	30	52	416
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	1	18	35	46	64
Raz w tygodniu	0	12	33	55	260
Kilka razy w roku	0	17	33	50	290
W ogóle nie uczestniczy	0	14	30	56	244
Identyfikacja religijna					
Głęboko wierzący	0	13	35	52	247
Raczej wierzący	0	14	33	53	242
Raczej niewierzący	0	14	33	53	242
Zdecydowanie niewierzący	0	0	35	65	11
Poglądy polityczne					
Lewica	1	15	33	53	206
Centrum	3	15	33	49	308
Prawica	1	12	33	54	189
Trudno powiedzieć	2	13	24	61	259